

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. lapkričio 24 d.
(OR. en)

15658/23

LIMITE

JAI 1517
COPEN 400
RELEX 1346
IPCR 62
COJUR 57

PRANEŠIMAS

nuo: Pirmininkaujančios valstybės narės
kam: Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai

Ankstesnio
dokumento Nr.: 13632/23

Dalykas: Teisminis atsakas ir kova su nebaudžiamumu, kiek tai susiję su
nusikaltimais, padarytais dėl Rusijos agresijos prieš Ukrainą
– Dabartinė padėtis

Delegacijoms priede pateikiamas pirmininkaujančios valstybės narės pranešimas pirmiau nurodyta
tema.

**Teisminis atsakas ir kova su nebaudžiamumu, kiek tai susiję su nusikaltimais, padarytais dėl
Rusijos agresijos prieš Ukrainą. Dabartinė padėtis**

Nuo pat Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą pradžios Tarybai reguliariai teikiama informacija apie padėtį, susijusią su teisiniu atsaku ir kova su nebaudžiamumu. Ankstesnė informacija apie padėtį buvo pateikta spalio 20 d. įvykusiame TVR tarybos posėdyje (dok. 13632/23). Dokumente visų pirma akcentuota, kad pradėjo veikti Tarptautinis baudžiamojo persekiojimo už agresijos nusikaltimą prieš Ukrainą centras (ICPA), Eurojuste kuriama Sunkiausių tarptautinių nusikaltimų įrodymų duomenų bazė (CICED), rugsėjo 11 d. Rygoje įvyko ministrų konferencija, rugsėjo 12 d. taip pat Rygoje – žalos registro dalyvių konferencija, taip pat apibūdinta su teisėkūros priemonėmis susijusi raida.

Spalio 26–27 d. Europos Vadovų Taryba pakartojo, kad Rusija ir jos vadovai turi būti patraukti visapusiškon atsakomybėn už agresijos karo prieš Ukrainą vykdymą ir kitus sunkiausius nusikaltimus pagal tarptautinę teisę. Europos Vadovų Taryba paragino tęsti darbą, be kita ko, Koalicijoje dėl tribunolo steigimo, dedant pastangas įsteigti baudžiamojo persekiojimo už agresijos nusikaltimą prieš Ukrainą tribunolą, kuriam būtų teikiama kuo platesnė tarptautinė parama ir užtikrinamas kuo didesnis legitimumas, ir siekiant sukurti būsimą žalos atlyginimo mechanizmą. Be to, Europos Vadovų Taryba pareiškė remianti Tarptautinio baudžiamojo teismo darbą ir pasmerkė Rusijos mėginimus pakenkti jo tarptautiniams įgaliojimams ir veikimui.

Rengiantis gruodžio 4 d. TVR tarybos posėdžiui, pirmininkaujanti valstybė narė norėtų atkreipti delegacijų dėmesį į šiuo aspektus:

Toliau didėja parama jungtinės tyrimų grupės, tiriančios Ukrainoje įvykdytus sunkiausius tarptautinius nusikaltimus, (JTG) ir ICPA veiklai.

Spalio 5 d. prie JGT dalyvio teisėmis prisijungė Europolas, kad galėtų teikti analitinę ir kriminalistinę paramą JTG nariams, visų pirma atvirųjų šaltinių žvalgybos informacijos (OSINT) srityje. Šis prisijungimas reiškia, kad daroma apčiuopiama pažanga užtikrinant koordinuotą Eurojusto ir Europolo paramą nacionalinėms institucijoms, tiriančioms sunkiausius tarptautinius nusikaltimus Ukrainoje. Vadovaudamosi Reglamentu 2022/838, abi agentūros drauge deda pastangas, kad nustatytų praktiškus ir dinamiškus tolesnio bendradarbiavimo mechanizmus.

Nuo pat ICPA veiklos pradžios Eurojustas bendradarbiavo su ICPA nariais nustatant baudžiamojo persekiojimo strategiją, analizuojant esamus įrodymus ir galimas spragas. ICPA nariai kas savaitę susitinka Eurojuste, kad aptartų šiuos klausimus ir nustatytų papildomos paramos poreikius, įskaitant galimą būsimą ekspertų indėlį.

Po to, kai 2023 m. kovo 3 d. buvo pasirašytas susitarimo memorandumas su septyniomis JTG nacionalinėmis institucijomis (Estijos, Latvijos, Lietuvos, Lenkijos, Rumunijos, Slovakijos ir Ukrainos), JAV oficialiai pareiškė, kad skirs ICPA 1 mln. USD. Šis finansinis įnašas bus skiriamas per Sąjungos biudžeto priemonę, pagal kurią buvo teikiamas pradinis finansavimas (užsienio politikos priemonės). Tai dar vienas žingsnis ICPA tarptautinimo link. Tuo pat metu Eurojustas laipsniškai diegia CISED, prie kurios iki šiol prisidėjo 13 valstybių, įskaitant Ukrainą ir JAV. Pirmininkaujanti Ispanija toliau ragina visas valstybes nares prisidėti prie CISED.

Buvo dar intensyviau vykdoma gebėjimų ir kompetencijos stiprinimo veikla. Spalio 19 d. Genocido tinklas paskelbė dokumentą „Agresijos nusikaltimas ES valstybių narių, Genocido tinklo stebėtojomis esančių valstybių ir Ukrainos nacionalinėje teisėje“. Dokumente apžvelgiamos agresijos nusikaltimo nacionalinės apibrėžtys, taikomos ES valstybėse narėse, Genocido tinklo stebėtojomis esančiose valstybėse ir Ukrainoje, taip pat susijusios nuostatos dėl jurisdikcijos. Tai yra ICPA darbui naudinga bendra informacija, papildanti jo operatyvines pastangas.

Eurojustas ir Ukraine kartu pirmininkauja su nacionaliniais tyrimais susijusiai dialogo grupės darbo kryptčiai, kurios tikslas yra skatinti nacionalinio tiriamojo darbo pagrindinių iššūkių supratimą ir bendrai nustatyti politikos lygmens sprendimus. Spalio 26 d. įvykusiame antrame posėdyje, atsižvelgiant į dalyvaujančių nacionalinių kompetentingų institucijų pateiktą informaciją, pagal šią darbo kryptį aptarti su įrodymais susiję tyrimo metu kylantys iššūkiai. Šiame kontekste buvo akcentuoti procedūriniai iššūkiai, visų pirma įrodymų priimtinumas.

Pilietinės visuomenės organizacijų surinktos ir išsaugotos informacijos apie tarptautinius nusikaltimus klausimu vis dar atrodo, kad dėl įvairių priežasčių sunku ją laikyti priimtina nacionaliniuose teismuose, įskaitant tai, kad skiriasi valstybėse narėse taikomi įrodymų priimtumo reikalavimai.

Šią temą teisminių institucijų ir 20 pilietinės visuomenės organizacijų iš Ukrainos ir šalių partnerių atstovai aptarė lapkričio 9 d. įvykusiame genocido, nusikaltimų žmoniškumui ir karo nusikaltimų tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo už juos Europos tinklo (Genocido tinklas) surengtame 4-ajame *ad hoc* susitikime karo Ukrainoje klausimu. Susitikime vykusiose diskusijose daugiausia dėmesio skirta pilietinės visuomenės organizacijų vaidmeniui renkant ir analizuojant informaciją – įskaitant informaciją apie agresijos nusikaltimą ir privačių karinių subjektų vykdomus nusikaltimus – ir šių organizacijų bendradarbiavimui su nacionalinėmis teisinėmis institucijomis.

Kalbant apie pastangas įsteigti tribunolą baudžiamajam persekiojimui už agresijos nusikaltimą, klausimas nagrinėjamas Tarybos Viešosios tarptautinės teisės (COJUR) darbo grupėje – ji šį klausimą svarstė spalio 6 d. Tarptautiniu lygmeniu forumas, kuriame vyksta diskusijos, yra Koalicija dėl tribunolo steigimo – bendraminčių valstybių grupė. Lapkričio 16 d. Berlyne įvykusiame paskiausiam Koalicijos dėl tribunolo steigimo susitikime dalyvavo 40 valstybių. Kitas Koalicijos dėl tribunolo steigimo susitikimas įvyks 2024 m. sausio mėn.

Žalos Ukrainai registras bus naudojamas ieškiniams ir įrodymams dėl žalos, nuostolių ar sužalojimų, kurie padaryti dėl Rusijos Federacijos tarptautinės teisės pažeidimų Ukrainoje ar prieš Ukrainą, registruoti. Lapkričio 16 d. Strasbūre įvyko dalyvių konferencijos 3-ias susitikimas. Jame išrinkti septyni registro valdybos nariai, priimtas 2024 m. biudžetas ir 2025 m. preliminarus biudžetas, taip pat susitarta dėl informavimo strategijos siekiant plėsti registro narių skaičių įtraukiant trečiąsias valstybes. Valdyba yra vienas iš pagrindinių registro organų; ji ypač svarbi pradedant vykdyti pagrindinį registro darbą, t. y. siūlyti registro darbą reglamentuojančias taisykles ir procedūras ir priimant galutinius sprendimus dėl reikalavimus atitinkančių ieškinių, kurie gali būti jame registruojami. Pirmiausia registro veikloje daugiausia dėmesio taip pat bus skiriama jo skaitmeninės platformos kūrimui. Tikslas – 2024 m. pirmą ketvirtį pradėti vykdyti pagrindinę veiklą – priimti ieškinius.

Svarbus pirmininkaujančios valstybės narės prioritetas buvo užtikrinti pažangą, susijusią su abiem nagrinėjamais teisėkūros procedūra priimamais aktais, susijusiais su ES ribojamųjų priemonių veiksmingumu.

Pirmasis – pasiūlymas dėl direktyvos dėl ribojamųjų priemonių pažeidimų, kurioje išdėstomos minimalios taisyklės dėl nusikalstamų veikų apibrėžimo ir sankcijų rūšių bei dydžių. Rugsėjo 26 d. įvyko antras trilogas šiuo klausimu. Abiejų teisėkūros institucijų tikslas – visiškai susitarti Ispanijos pirmininkavimo laikotarpiu. Trečią ir galbūt paskutinį trilogą numatoma surengti lapkričio 30 d.

Antrasis aktas – pasiūlymas dėl direktyvos dėl turto susigrąžinimo ir konfiskavimo, kuriuo bus išplėstos konfiskavimo galimybės, įskaitant, be kita ko, „nepagrįsto praturtėjimo“ atvejus, ir sustiprinta nacionalinių turto susigrąžinimo tarnybų veikla. Jis bus taikomas, be kita ko, nusikalstamoms veikoms, kurioms taikoma direktyva dėl ribojamųjų priemonių pažeidimų. Abiejų teisėkūros institucijų tikslas – susitarti Ispanijos pirmininkavimo laikotarpiu. Po spalio 3 d. įvykusio antrojo trilogą buvo tęsiamas darbas techniniu lygmeniu. Trečią ir galbūt paskutinį trilogą numatoma surengti gruodžio 12 d.